

dr hab. Maciej Tanaś, prof. APS
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
Kier. Zakładu Pedagogiki Medialnej IP APS
Przewodniczący Sekcji Pedagogiki Medialnej KNP PAN

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Małgorzaty Klimasz
pt.: „Zachowania sekstingowe w okresie wschodzącej dorosłości
- socjopedagogiczna charakterystyka zjawiska”,
napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Ewy Jarosz**

Podstawa formalno-prawna recenzji

Podstawą do napisania niniejszej recenzji jest uchwała nr 4/06/2025 Rady Naukowej Instytutu Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 24.06.2025 r., w przedmiocie wyznaczenia recenzenta rozprawy doktorskiej Pani mgr Małgorzacie Klimasz w postępowaniu o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Opinia o rozprawie doktorskiej Pani mgr Małgorzaty Klimasz składa się z:

1. Oceny struktury pracy;
2. Merytorycznej oceny rozprawy;
3. Końcowego wniosku.

1. Struktura pracy

Przedstawiona do opinii rozprawa liczy 440 stron. Praca składa się ze: *wstępu* oraz *dwóch części*. *Pierwsza z nich* – Założenia teoretyczne – *obejmuje przegląd i analizę literatury przedmiotu ujętą w czterech rozdziałach*: 1. Okres wschodzącej dorosłości – wybrane zagadnienia na tle aktualnego dyskursu naukowego; 2. Zachowania ryzykowne; 3. Cyberprzestrzeń i komunikacja w wirtualnej rzeczywistości: przemiany, możliwości i wyzwania; 4. Seksting jako seksualne zachowanie związane z obecnością w cyberprzestrzeni. *Część druga* – Zjawisko sekstingu – socjopedagogiczna charakterystyka w oparciu o badania własne – *zawiera aż siedem rozdziałów*: 1. Metodologiczna koncepcja i realizacja badań własnych; 2. Zjawisko sekstingu wśród badanych - charakterystyka osób zaangażowanych w zachowania sekstingowe; 3. Charakterystyka zachowań sekstingowych wśród badanych; 4. Uwarunkowania zjawiska sekstingu w świetle doświadczeń, relacji oraz opinii badanych; 5. Zjawisko sekstingu w opiniach badanych; 6. Analiza porównawcza opinii kobiet i mężczyzn na temat wybranych aspektów sekstingu; 7. Wnioski i dyskusja wyników. Pracę zamykają: *Zakończenie, Bibliografia, Spis wykresów, Spis tabel, Spis schematów*, a także *Aneks* obejmujący 4 elementy: 1. Skalę samooceny SES M. Rosenberga; 2. Skalę uogólnionej własnej skuteczności; 3. Autorski kwestionariusz ankiety „Zachowania i doświadczenia sekstingowe”; 4. Opinię Komisji Etyki UŚ ds. badań naukowych prowadzonych z udziałem ludzi w sprawie etycznych aspektów projektu badawczego.

Rozprawa została zbudowana zgodnie z przyjętą i akceptowaną w naukach społecznych strukturą prac empirycznych. Zawiera warstwę teoretyczną, metodologiczną i empiryczną.

2. Merytoryczna ocena pracy

Pani Magister Małgorzata Klimasz podjęła w swej rozprawie doktorskiej problem sekstingu, tj. przysyłanie seksualnie sugestywnych obrazów, dźwięków lub treści za pomocą komunikatorów oraz portali społecznościowych.

Przedłożona do oceny rozprawa usytuowana została na gruncie pedagogiki. Ze względu na transdyscyplinarność wybranej problematyki praca zawiera również szereg istotnych i trafnych odniesień do innych nauk społecznych i humanistycznych. Dokonane analizy zachowań sekstingowych w okresie wschodzącej dorosłości nie koncentrują się wyłącznie na aspektach technologicznych, medycznych czy psychologicznych, ale ujmują je szerzej w perspektywie społecznej i kulturowej (s. 8). **Dzięki temu prezentowane badania wypełniają lukę informacyjną w zakresie naukowej refleksji nad osobową i społeczną rolą technik cyfrowych oraz zagrożeniami i wyzwaniem wychowawczymi jakie ze sobą niosą.**

W drugim dziesięcioleciu XXI wieku zamiast prawdy króluje postprawda, manipulacja i dezinformacja. Wtórzy jej możliwość jednostkowej, grupowej lub powszechnej inwigilacji. Narastają negatywne i bolesne konsekwencje psychiczne, a wśród nich: zataczający coraz szersze kręgi kryzys tożsamości, agresja, depresje, lęki, obawy i urojenia, stany psychotyczne oraz zaburzenia, a nawet zanik naturalnych relacji, w przeciwieństwie do pozorowanych w rzeczywistości wirtualnej.

Współczesna generacja wyrasta w środowisku wielu mediów. Pozostawiają one głębokie ślady w umysłach. Owe ślady są trwale, bowiem media nie tylko przekazują informacje, lecz rodzą emocje, kształtując sferę wyobraźni, budzą pragnienia i marzenia, miesząc hierarchię wartości i realizując sprzeczne, niekiedy bardzo niebezpieczne cele.

Pokolenie cyfrowych tubylców – jak żadne inne przed nim – swój styl życia, przyjmowane strategie i wzory postaw czerpie z sieci. To tam szuka wiedzy i idei, komunikuje się z bliskimi oraz zawiera znajomości. Przez sieć poznaje świat, w sieci wyraża i realizuje własne myśli, emocje i marzenia. Człowiek jest twórcą sieci, a równocześnie staje się jej niewolnikiem.

Przedłożona do oceny praca obejmuje szereg obszarów rozważań teoretyczno-badawczych, ważnych w kontekście dokonanych analiz. Autorka wie i daje temu wyraz w swej rozprawie, że próba zrozumienia funkcjonowania człowieka we współczesnym świecie bez respektowania roli, jaką w jego życiu odgrywają media cyfrowe z góry skazana jest na niepowodzenie.

Doktorantka sięga do aktualnego dyskursu naukowego dokonując analizy „okresu wschodzącej dorosłości”. Odwołuje się przy tym do: teorii psychospołecznego rozwoju Erika Eriksona oraz ujętego przezeń kształtowania tożsamości, koncepcji wschodzącej dorosłości Jeffreya Arnetta, jej cech oraz czasu kształtowania, a także do skutków społecznych oraz krytyki wspomnianej koncepcji.

Dobrze dobrane i przywoływane koncepcje teoretyczne, ich rzetelna analiza, dostrzeganie wielostronnych uwarunkowań przedmiotu badań, trafne ustalenia terminologiczne i nadzwyczaj sprawne posługiwanie się językiem powoduje, że ten fragment pracy oceniam pozytywnie.

Podobnie kolejny, drugi rozdział, dotyczący zachowań ryzykownych, w którym Doktorantka opisuje, wyjaśnia i porządkuje zagadnienia terminologiczne, proponuje ustalenia terminologiczne, przedstawia klasyfikację zachowań ryzykownych, czynników ryzyka i ochrony, a także przedstawia koncepcję *resilience* (odporności) wraz z jej pionierami: Michael'em Rutter'em, Normanem Garmezy'm i Emmą Werner oraz nurtami badań w naukach społecznych. Z pewnością przyjmowane przez Autorkę odniesienia teoretyczne, analizowane zagadnienia oraz i proponowane ujęcia terminologiczne zasługują również na ocenę pozytywną.

Podjęcie decyzji o poszerzeniu rozdziału dotyczącego okresu wschodzącej dorosłości o wspomniany fragment ujmujący problematykę zachowań ryzykownych, prowadzi Autorkę do analizy zmiany społecznej i kulturowej związanej z powstaniem cyberprzestrzeni i niemal powszechnej już komunikacji w rzeczywistości wirtualnej.

Internet umożliwił powstanie cyberprzestrzeni i licznych światów wirtualnych. Użytkownik ma na nie realny wpływ. Może stać się kim chce, a nie tym, kim pragną uczynić go inni. Jest wolnym człowiekiem. Sam decyduje o typach podejmowanych działań w sieci, tworzy i poznaje, słucha i ogląda, jest biernym lub aktywnym internautą. Ma poczucie podmiotowości. To on kreuje własne życie w cyberprzestrzeni. Nie dotyczą go żadne nakazy i zakazy. W swym przekonaniu jest anonimowy i nie ponosi (ani ponosić nie będzie) żadnych konsekwencji za swe czyny. Skrzykuje się z kolegami podejmując akcje społeczne, nawiązuje indywidualne kontakty, szuka swej Julii lub Romea oraz rozumiejących go przyjaciół, zamieszcza komentarze, korzysta z komunikatorów i portali społecznościowych, dzieli się fotografiami, filmami oraz własnym doświadczeniem, gra i... coraz bardziej zamyka się w tak bardzo własnej, interaktywnej i wielowymiarowej, elektronicznej przestrzeni.

Internet dramatycznie zredukował znaczenie przestrzeni i odległości w interakcjach społecznych. Pozwolił też na przekraczanie granic temporalnych, zapewnił anonimowość kontaktów, pozwolił na korzystanie z trudno dostępnych uprzednio informacji, na sięganie do otwartych zasobów edukacyjnych oraz kultur odmiennych od własnej.

Teraz, kiedy zbudowaliśmy już elektroniczne jaskinie oraz wyznaczaliśmy ścieżki prowadzące do pomieszczonych w nich skarbów, pozostaje nam nie tylko nauczyć się sprawnie korzystać z arsenału narzędzi dostarczanych przez techniki informatyczne, ale też jak w tej przestrzeni być człowiekiem o sprawnym umyśle i rękach oraz otwartym na innych sercu.

Jestem przekonany, że Autorka przedłożonej do oceny rozprawy stoi na takim właśnie stanowisku, dostrzegając możliwości i zagrożenia stwarzane przez sieć informatyczną, rodzące się powszechnie niebezpieczne zachowania i wreszcie – problem sekstingu, rozumianego jako zachowanie seksualne związane z obecnością w sieci. Dlatego właśnie uważam, że dysertacja mgr Małgorzaty Klimasz jest ważnym merytorycznie, inspirującym i wyjątkowo aktualnym materiałem naukowym. Merytoryczne znaczenie podjętej w rozprawie problematyki oraz intelektualne, poznawcze zaangażowanie Autorki badań zasługują na uznanie.

Doktorantka wzbogaciła rzetelną analizę wybranej przez siebie literatury przedmiotu badaniami empirycznymi. Ich opis zawiera część druga pracy obejmująca siedem rozdziałów, w tym wnioski i dyskusję wyników. Praca mieści się w nurcie cenionych badań pedagogicznych, które łączą cele naukowe ze społeczno-praktycznymi (por. s. 105-107 ocenianej pracy). Celem głównym było „*poznanie charakteru zjawiska sekstingu wśród wschodzących dorosłych (tj. osób w wieku 18-29 lat – przyp. M.T.) oraz /.../ jego uwarunkowań*” (s. 106). Autorka wyodrębniła trzy cele teoretyczno-poznawcze: „*1) rozpoznanie zakresu i charakteru zachowań sekstingowych wśród badanych; 2) dokonanie charakterystyki uczestników angażujących się w zachowania sekstingowe; 3) rozpoznanie czynników mogących stanowić uwarunkowania uprawiania sekstingu przez wschodzących dorosłych.*” (Tamże, s. 106). Równocześnie Pani mgr Małgorzata Klimasz wyznaczyła też cztery cele społeczno-praktyczne. Ich lista objęła: „*1) określenie kierunku i charakteru działań wobec sekstingu na różnych poziomach profilaktyki; 2) rozpoznanie możliwości przeciwdziałania negatywnym następstwom sekstingu; 3) zaprojektowanie kierunków, treści i form edukacji na temat sekstingu i jego znaczenia oraz rozwijania indywidualnej i grupowej rezylencji; 4) sformułowanie rekomendacji dotyczących podnoszenia wiedzy i umiejętności oraz wspierania osób dotkniętych negatywnymi następstwami zjawiska, a także wskazanie środków tych działań.*” (Tamże, s.106).

Takie osoby, jak mgr Małgorzata Klimasz, która wykazała głęboko humanistyczną wrażliwość podejmując pracę badawczą i formułując cele teoretyczne oraz społeczno-praktyczne, a w konsekwencji wnioski ogólne i rekomendacje praktyczne, traktuję jako bardzo wartościowe. Łączenie bowiem w rozprawie doktorskiej najważniejszej dla nauki funkcji poznawczej z jej rolą innowacyjną i edukacyjną jest wyrazem respektowania przez jej Autorkę pedagogicznej, szerzej – społecznej funkcji nauki.

Przyjęcie przywołanych wyżej celów doprowadziło Doktorantkę do sformułowania powiązanych z nimi problemów badawczych. Problem główny zapisano w brzmieniu: „*Jaki jest charakter oraz uwarunkowania sekstingu wśród osób w okresie wschodzącej dorosłości?*” (Tamże, s. 108). Drogę badawczą precyzuje katalog problemów szczegółowych („1. *Jaka jest powszechność i charakterystyka zachowań sekstingowych wśród wschodzących dorosłych w opinii i doświadczeniach osób badanych?* 2. *Jakie są uwarunkowania zjawiska sekstingu w świetle doświadczeń oraz opinii wschodzących dorosłych?* 3. *Jaka jest wiedza i opinie o zjawisku sekstingu i działaniach profilaktyczno-interwencyjnych wobec niego wśród badanych?*” – por. tamże, s. 108). Problemy szczegółowe poddano operacjonalizacji. W konsekwencji rejestr zoperacjonalizowanych problemów szczegółowych objął 6+12+5, co czyni razem aż 23 pytania. Dodatkowo dwa z nich PS2₇ i PS2₈ zostały uszczegółowione jeszcze bardziej. Jeśli nawet przyjąć, że poziom uszczegółowienia poszczególnych pytań jest różny, to bez wątpienia ich liczba i zakres poznawczy są bardzo duże. Warto też dodać, że nie do wszystkich problemów badawczych dobrano przedzałożenia. Lista hipotez roboczych obejmuje jedynie 12 pozycji (Tamże, s. 111). Autorka pominęła bowiem wysunięcie wstępnych przypuszczeń w stosunku do pytań o charakterze diagnostycznym (tamże, s. 111).

Na pochwałę zasługuje także dokonane przez Autorkę określenie zmiennych i wskaźników. Pewną wątpliwość budzi jednak przyjęcie za zmienną zależną „*uprawianie sekstingu przez młodych ludzi*” (Tamże, s. 112). Czy rzeczywiście chodzi o uprawianie sekstingu, czy jedynie o deklarację o jego uprawianiu?

W konsekwencji podjętych ustaleń Autorka przedstawiła matrycę zmiennej zależnej, zmiennych niezależnych głównych, zmiennych niezależnych szczegółowych oraz wskaźników. Wykonanie tej matrycy i umieszczenie w pracy wyjaśnia i uzasadnia przyjęte założenia poznawcze. Rejestr zmiennych niezależnych jest obszerny i obejmuje: „*cechy socjodemograficzne (wiek, płeć), status związku, religijność, sytuację rodzinną, ocenę relacji ze znajomymi, podejmowanie zachowań ryzykownych, intensywność obecności w cyberprzestrzeni, percepcję kultury popularnej, inspirowanie się kulturą masową, samoocenę przekonania jednostki o skuteczności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami i przeszkodami*” (tamże, s. 112). W przypadku wybranej przez Autorkę metody sondażu diagnostycznego (tamże, s. 118) o wartości wielu zmiennych z powyższej listy decydowała samoocena. Należy jednak dodać, że w podjętych badaniach zastosowano narzędzia standaryzowane, a wśród nich: *Skalę Samooceny Rosenberga* oraz *Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności*, a także narzędzia autorskie: *Kwestionariusz ankiety dla wschodzących dorosłych*, *Kwestionariusz dotyczący doświadczeń związanych z sekstingiem*, *Kwestionariusz dotyczący kultury popularnej*. Pierwszy kwestionariusz poddano konsultacjom eksperckim oraz badaniom pilotażowym. Również drugie i trzecie narzędzie przed zastosowaniem konsultowano z ekspertami. Grupę poddaną badaniom w Internecie stanowiło 300 osób w wieku 18-29 lat (analizie poddano odpowiedzi 263 osób – patrz tamże, s. 125). Można przypuszczać, że internetowa „pozorna anonimowość” wypowiedzi na temat sekstingu sprzyjała uzyskaniu „szczerości” respondentów, które choć raz angażowały się w seksting. Dzięki temu można zakładać wyższy niż przeciętny poziom rzetelności uzyskanych wyników. Choć trzeba pamiętać, że deklaracja homo-, hetero-, bi-, pan- lub demiseksualności mogła wynikać z chwilowego nastroju, konstrukcji i treści pytań, bądź też po prostu potraktowania ankiety jako zabawy itd. Uwaga ta dotyczy również odpowiedzi na pytania dotyczące wiary i zaangażowania religijnego. Nie znaczy to oczywiście, że wyniki

podjętych badań należy kwestionować. Wręcz przeciwnie, starania podjęte przez Autorkę wskazują, że miała świadomość niebezpieczeństw jakie niosą sądy deklaratywne i starała się je niwelować oraz ograniczać możliwe zafałszowania. Warto też nadmienić, że formułowane przez metodologów zastrzeżenia wobec wartości poznawczej badań sondażowych nie biorą zwykle pod uwagę generacyjnej zmiany, wynikającej z funkcjonowania nie tylko w świecie realnym ale też w przestrzeni cyfrowej. Rozumie to każdy badacz notujący ograniczanie sfery intymnej i powszechną ekstrawersję dzieci, młodzieży i osób dorosłych korzystających z portali społecznościowych.

Na uwagę zasługuje rozdział trzeci pracy dotyczący charakterystyki zachowań sekstingowych osób badanych. Autorka nie ograniczyła się jedynie do notowania częstotliwości takich zachowań, ale weszła znacznie głębiej w problem, notując i skrupulatnie analizując: wysyłanie wiadomości tekstowych o podtekście seksualnym, także zdjęć bądź filmów w bieliźnie, wreszcie - nagich zdjęć czy filmów. Brała również pod uwagę: publikację materiałów sekstingowych w przestrzeni publicznej, prośby o wiadomość tekstową o podtekście seksualnym lub o nadesłanie zdjęć (filmów) w bieliźnie, czy wręcz nagich. Owe pytania uwzględniały też kontekst potencjalnej lub rzeczywistej ofiary nagabywań sekstingowych. Analizowano bowiem doświadczenie próśb o wiadomości tekstowe o podtekście seksualnym. Jak zauważyła Autorka: *„Najczęściej prośby te pochodziły od partnerów lub partnerek, rzadziej od znajomych osobistych i internetowych”* (tamże, s. 173). I choć prośby takie niosą poważne niebezpieczeństwa, to: *„Znaczna część badanych przyznała jednak, że ich partner lub partnerka choć raz poprosił ich o taką wiadomość, co potwierdza powszechność tego typu komunikacji w relacjach romantycznych”* (tamże, s. 173-178). Uzyskane wyniki potwierdzają coraz powszechniejsze doświadczenie próśb o wysłanie nagich zdjęć (filmów). Zgłaszała je ponad połowa respondentów (s. 179). Co znamienne *„59,3% badanych nigdy nie odmówiło wysłania wiadomości tekstowej o podtekście seksualnym do swojego partnera/partnerki”*. Jak zaznaczyła Autorka pracy *„temat ten nie jest postrzegany jako kontrowersyjny lub nieakceptowalny w relacjach partnerskich w badanej grupie”* (tamże, s. 183).

Nie czas tu i miejsce by dokonywać szczegółowej interpretacji materiału empirycznego zebranego przez Autorkę rozprawy. Warto było jednak przywołać choćby niektóre wyniki Jej empirycznej eksploracji, aby dostrzec bogactwo i złożoność badanego wycinka rzeczywistości społecznej, w tym też zmiany dokonywane w komunikacji i relacjach społecznych w wyniku rozwoju technik cyfrowych oraz upowszechnienia komputerów, Internetu, telefonii cyfrowej, słowem - cyberprzestrzeni przeplatającej się coraz ściślej ze światem realnym.

Czynnej aktywności w zakresie sekstingu, a nawet biernego z nią stykania nie można bagatelizować. Prowadzić bowiem one mogą do stawiania się ofiarą brutalnych działań nie tylko rówieśników, ale też grup przestępczych. Dlatego tak ważna jest diagnoza tego zjawiska dokonana przez Autorkę recenzowanej pracy. Jej lektura uświadamia wagę refleksji pedagogicznej i konieczność podejmowania stosownych wyprzedzających (ale też terapeutycznych) działań edukacyjnych adresowanych do różnych grup wiekowych. Prawo dziecka do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją, zaniedbaniem i innym złym traktowaniem musi obejmować jego obecność nie tylko w cyberprzestrzeni, ale też przygotowanie do funkcjonowania w świecie realnym, w którym manipulacja i dezinformacja medialna stały się powszechne, toczy się wojna kognitywna, rosną też wpływ i autonomia sztucznej inteligencji...

Edukacja nie może pozostawać neutralna – musi być odpowiedzialna. Internet tworzy przestrzeń wirtualnego świata, w którym człowiek usiłuje zapisać swoje marzenia, sztukę i kulturę. Można w nim znaleźć wielkość i godność człowieka, ale też - podłość i nikczemność. Nie chodzi wyłącznie o naruszanie prywatności. Nikt nie wie w jakim celu i kiedy bezrefleksyjnie przesyłane przez telefon komórkowy, laptop, czy tablet teksty, obrazy i dźwięki

zostaną wykorzystane do bezwzględnego wywierania presji w celu skłonienia nadawców lub odbiorców seksualnie sugestywnych treści do określonych działań przez groźby ujawnienia kompromitujących informacji, albo też do innych działań przestępczych.

Poddając analizie fenomen sekstingu Autorka ujawnia (tutaj i w wielu innych miejscach) dojrzałość intelektualną badacza złożonych zjawisk. Wskazuje na potrzebę zrozumienia problemów związanych z wyrażaniem siebie i eksperymentowaniem w zakresie seksualności w kontekście rozwijających się technologii cyfrowych i przeobrażających relacji międzyludzkich. Potrafi też dostrzec pozytywne uwarunkowania. Uważa, że:

„Wspieranie młodych ludzi w odkrywaniu i wyrażaniu swojej seksualności w sposób świadomy i bezpieczny może przyczynić się do ich rozwoju osobistego oraz budowania satysfakcjonujących relacji międzyludzkich. Ostatecznie, istnieje potrzeba zrównoważonego podejścia do tego tematu, które uwzględnia zarówno potencjalne korzyści, jak i zagrożenia związane z sekstingiem”. (Tamże, s. 347). Przywołuje tu dostępną w Internecie pracę Van Dijck’a i in. (Van Dijck, S., Van Den Eynde, S., & Enzlin, P. (2025). The bright side of sexting: A scoping review on its benefits. Computers in Human Behavior, 164, 108499. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108499>. (Zob. tamże, s. 347 i 402).

Małgorzata Klimasz trafnie przypuszcza, że takie podejście zbieżne jest z opiniami tak młodych ludzi jak i dorosłych praktykujących seksting. Uważa, że nie chodzi o skupianie się wyłącznie na zagrożeniach i negatywnych konsekwencjach, a o dostrzeganie również aspektów pozytywnych. Rzecz przeto w eksploracji seksualności w sposób bezpieczny i odpowiedzialny. Chodzi o zmniejszenie lęków i nieporozumień, o zrozumienie, wspieranie zdrowych relacji i edukację. Jej zdaniem: *„Edukacja seksualna, która uwzględnia realia współczesnego świata, powinna stać się kluczowym elementem w procesie wychowania młodych dorosłych, aby mogli oni podejmować świadome i odpowiedzialne decyzje dotyczące swojej intymności”* (tamże, s. 348).

Nie tylko warstwa teoretyczna rozprawy, ale też rozdziały empiryczne ujawniają olbrzymi merytoryczny zakres podjętej problematyki i wielość kontekstów w jakich zmuszona była poruszać się jej Autorka. Szczęśliwie, Jej spostrzegawczość, zdolność do analitycznego myślenia, ale także do formułowania syntetycznych ujęć dociekań czyni lekturę ocenianej rozprawy poznawczo interesującą i co warto podkreślić – językowo atrakcyjną. Wywód Autorki w poszczególnych, teoretycznych i empirycznych fragmentach pracy jest uporządkowany i koherentny.

Mgr Małgorzata Klimasz dostrzegła szeroką, niejednorodną, złożoną, ale i komplementarną konotację podstawowych pojęć związanych z zachowaniami sekstingowymi w okresie wschodzącej dorosłości. Rozprawa doktorska napisana została porządnym i klarownym językiem z poszanowaniem obowiązku prowadzenia naukowej narracji, wyrażania merytorycznych, a nie zdominowanych emocjami opinii, przestrzegania logiki wyводу oraz rzetelnego przywoływania funkcjonujących w literaturze przedmiotu terminów, ich definicji i źródeł. Uwaga ta dotyczy zwłaszcza warstwy teoretycznej rozprawy.

Lista autorów przywoływanych prac jest obszerna. Bibliografia rozprawy liczy 61 stron (tamże, s. 349-409) i pozwala Doktorantce dobrze osadzić literaturowo pole badań. Ponadto sposób ujęcia dowodzi głębokiego, a nie pobieżnego rozumienia wybranej problematyki. Przestrzeń analizy jest wielozakresowa, czekająca na szczegółowe, pedagogiczne opracowania. Metoda analizy i podjęte kierunki dociekań pozwalają Autorce rozprawy uzyskać to co najważniejsze – usytuować badania własne w kontekście źródeł literaturowych i koncepcji naukowych. Na pochwałę zasługuje też wrażliwość poznawcza mgr Małgorzaty Klimasz, która dostrzegła potrzebę ich wielozakresowej analizy.

Podjęcie badań w wybranym przez Nią obszarze jest uzasadnione nie tylko luką informacyjną, ale także aktualnością tematu w kontekście współczesnych wyzwań

społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych oraz ponadczasowym, pedagogicznym znaczeniem zakreślonego pola eksploracji.

Rozprawa doktorska mgr Małgorzaty Klimasz pt.: „*Zachowania sekstingowe w okresie wschodzącej dorosłości - socjopedagogiczna charakterystyka zjawiska*” zasługuje na wysoką ocenę w kilku co najmniej kategoriach: (1) atrakcyjności poznawczej i merytorycznej wybranego pola badań, (2) ambitnego, niełatwego do realizacji programu eksploracji naukowej i dobrych kompetencji Autorki rozprawy w zakresie ich rzetelnego przeprowadzenia, (3) zgodności tytułu pracy z jej treścią, (4) umiejętności krytycznej analizy literatury oraz wartości teoretycznej i praktycznej pracy, (5) języka rozprawy. Jestem przekonany, że oceniana rozprawa doktorska w przypadku opublikowania jej obszernych fragmentów drukiem okazałaby się użyteczna nie tylko w wymiarze pedagogicznym, ale również: ekonomicznym i politycznym.

3. Wniosek końcowy

Kierując się przedstawionymi wyżej argumentami uważam, że rozprawa doktorska mgr Małgorzaty Klimasz, napisana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Ewy Jarosz świadczy o rzeczywistej wiedzy oraz merytorycznym i metodycznym przygotowaniu jej Autorki w zakresie pedagogiki. Praca jest oryginalna.

Stwierdzam, że praca ta odpowiada warunkom i wymaganiom określonym w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2024 poz. 1571 z póź. zm.), zgodnie z którą jest przeprowadzone to procedowanie, dlatego upoważnia mnie to do wniosku o dopuszczenie mgr Małgorzaty Klimasz do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska mgr Małgorzaty Klimasz pt.: „*Zachowania sekstingowe w okresie wschodzącej dorosłości - socjopedagogiczna charakterystyka zjawiska*”, zasługuje moim zdaniem na wyróżnienie. Wnoszę też jeśli nie o publikację całości pracy, to przynajmniej jej znaczących fragmentów drukiem.

Michał Jan

Warszawa, dnia 10.10.2025 roku